

Asia: VN/25724/2022

Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit brexit-mukautusvarausta koskeviin muutoksiin (1 §, 2 §, 4 a §, 11 § och 24 §)

Suomen maakunnan liitot lausuvat seuraavaa:

Brexit-mukautusvarausta koskevat muutokset ovat perusteltuja Brexit-mukautusvarauksen täysimääräiseksi hyödyntämiseksi.

2. Kommentit kertakorvauksesta toimintaympäristön kehittämistoimenpiteissä (19 a §)

Maakunnan liitot suhtautuvat varauksella esitykseen, jonka mukaan toimintaympäristön kehittämisavustusta voitaisiin myöntää yli 80 % tuki-intensiteetillä. Ao. tuki-instrumentti on päällekkäinen maakuntaliittojen tuki-instrumenttien kanssa. Asetuksella ei tule edistää ns. hankeshoppailua, jossa hakijatahot voivat hakea samanlaiselle hankkeelle tukea sekä maakuntaliitosta että ELY-keskuksesta.

3. Kommentit toimintaympäristön kehittämisavustuksen enimmäismäärän muutokseen (21 §)

Perustelumuistiossa esitetään, että yli 80 % tukitaso voitaisiin myöntää mm. alueellisten strategien teemojen, kuten maakunnan älykkään erikoistumisen strategian painopisteiden koordinaatiohankkeissa. Työ- ja elinkeinoministeriöstä saadun tiedon mukaan ainakin yksi muutoksen tarkoitus olisi mahdollistaa ELY-keskukselle säädöspohja rahoittaa omantuotannon hankkeita EAKR:n valtakunnallisen Innovaatio- ja osaamisverkostot -teemaan koordinaatioon. Sitä ei kuitenkaan ole tuotu esiin perustelumuistiossa. Maakunnan liitot huomauttavat, että älykkään erikoistumisen edistäminen on maakuntaliittojen lakisääteinen tehtävä (laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta, 17 §) ja maakuntaliitot ovat toimivaltaisia alueellisia älykkään erikoistumisen hallinnasta vastaavia tahoja. Maakunnan liitot ovat vastanneet älykkään erikoistumisen strategioista vuodesta 2013 lähtien ja vastaavat

aluekehitysviranomaisina maakuntaohjelmista, joihin älykkään erikoistumisen strategiat liittyvät. Lisäksi maakunnan liitot toimivat EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen osalta innovaatiojärjestelmän rahoittajina. Mikäli uudistuksella halutaan turvata EAKR:n valtakunnallisen teeman koordinaatiohankkeiden rahoitus, tulisi uudistus rajata tarkasti koskemaan vain sitä.

Asetusluonnos avaa mahdollisuuden 100%:n tukitasoon, mikä rikkoo valtionavustuslain perusperiaatetta, jonka mukaan myönnettävä tuki ei saa kattaa hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää ja että tuen hakijan on osallistuttava hankkeen rahoitukseen. Hanketoteuttajien tasavertaisen kohtelun perusteella myös yritysten toimintaympäristöhankkeiden toteuttajien tulee osallistua omarahoituksella hankkeen kustannuksiin. Omarahoitus on välttämätöntä sekä alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa vaadittavan kansallisen julkisen rahoituksen kokoamiseksi että osoittamaan hakijan sitoutuneisuutta hankkeeseen. 100 %:n tuki hankaloittaa ohjelman edellyttämän kansallisen julkisen rahoituksen kerryttämistä.

4. Muut mahdolliset kommentit

Yritystukilain nojalla myönnettävissä tuki-instrumenteissa, ml. elinkeinoelämäverkottuneissa tutkimushankkeissa, tulee säilyttää yritystoiminnan tukemisen ensisijaisuus. Avustusten tulee kohdistua ensisijaisesti alueen pk-yrityksiin. Yritystukijärjestelmän vaikuttavuutta tulee parantaa siten, että avustukset suunnataan selkeästi pk-yritysten kasvua ja uudistumista tukeviin hankkeisiin. Maakuntaliittojen ja ELY-keskusten työnjaon näkökulmasta julkisten toimijoiden hankkeet tulee rahoittaa ensisijaisesti maakuntien liittojen toimesta.

Aluekehityslainsäädännön uudistamisen yksi keskeisistä lähtökohdista on ollut hallituksen esityksen 47/2021 mukaisesti se, että alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hallinnoinnissa maakuntien liittojen ja ELY-keskusten toimivaltaan tai keskinäiseen työnjakoon välittävänä toimieliminä ei esitetä muutoksia. Myös yritystukilain (758/2021) perusteluissa on todettu toimintaympäristön kehittämisavustuksen (ml. elinkeinoelämäverkottuneet tutkimushankkeet) osalta seuraavasti: ELY-keskusten toimivallan laajuus säilyisi samana kuin voimassa olevan lain mukaan toimintaympäristön kehittämisavustusta myönnettäessä.

Elinkeinoelämäverkottuneiden tutkimushankkeiden osalta toimivaltakysymykset ja työjako ELY-keskuksen ja maakuntaliiton välillä ovat kuitenkin tosiasiallisesti hämärtyneet. Elinkeinoelämäverkottuneet tutkimushankkeet ovat päällekkäinen tukimuoto maakuntaliittojen tukinstrumenttien kanssa, eikä ELY:n elinkeinoelämäverkottuneita tutkimushankkeita ole pystytty määrittelemään siten että ne poikkeaisivat maakuntaliittojen hakukierroksista. Asia aiheuttaa epätietoisuutta hakijatahojen keskuudessa, miten tukimuodot poikkeavat toisistaan ja mille viranomaiselle hakemus tulisi jättää. Hakemuksia ei ole mahdollista siirtää viranomaiselta toiselle ohjelmakaudella 2021–2027. Päällekkäisten tuki-instrumenttien säätäminen ELY-keskukselle ei tue hallintolain edellyttämää hyvää hallintoa.

Elinkeinoelämäverkottuneiden tutkimushankkeiden täytyy poiketa maakuntaliittojen tuki-instrumenteista. Asetuksen valmistelussa on pyrittävä selkeyttämään avustusjärjestelmää ja viranomaisten välistä työnjakoa ja yhteistyötä. Hallintolain tavoitteena on asioinnin nopeuttaminen ja yksinkertaistaminen erityisesti asiakkaan kannalta.

ELY-keskuksen rahoittamissa elinkeinoelämäverkottuneissa tutkimushankkeissa tulee huomioida yritystukilain perustelumuiiston (HE 46/2021) linjaus kyseisestä tuki-instrumentista, jossa selkeytetään ELY-keskuksen ja maakuntaliittojen rahoittajarooleja ja työnjakoa julkisten TKI-hankkeiden rahoittamisessa. Yritystukilain 9 § Toimintaympäristön kehittämisavustusta koskevassa perusteluissa todetaan seuraavaa:

”Elinkeinoelämäverkottuneen tutkimuksen edistämiseen myönnettävällä avustuksella voitaisiin rahoittaa sellaisia soveltavaa tutkimusta sisältäviä hankkeita, joihin kytkeytyisi rinnakkaisia pk-yritysten tuotekehityshankkeita, joita voitaisiin rahoittaa yrityksen kehittämisavustuksella.”

Maakunnan liitot esittävät, että yllä mainittu asia säädetään nyt lausunnolla olevassa asetuksessa siten, että elinkeinoelämäverkottuneen tutkimushankkeen rinnalla tulee olla pk-yritysten omia kehityshankkeita ja että ne muodostavat kokonaisuuden. Tämä selkeyttäisi tuki-instrumentin roolia yritystukilain perustelumuiistiossa linjatulla tavalla ja samalla suuntaa tuki-instrumenttia aidosti yritysrajoitukseen. Tavoitteena tulee olla pk-yritysten kilpailukykyyn ja kasvun tukeminen.

Maakunnan liittojen toimivaltaan kuuluu rahoituslain 9 § mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvat kehittämis- ja investointihankkeet sekä alueiden kehittämistä, kestävästä kasvusta ja elinvoimaa edistävistä kehittämisestä ja niihin sisältyvät investoinnit (alueellinen kehittämisetuki). Kyseiset tukimuodot ovat keskeisimmät maakunnan liittojen tuki-instrumentit, ja yhteistyö tutkimuslaitosten sekä korkeakoulujen kanssa on tiivistä elinkeinoelämäverkottuneeseen tutkimukseen, tutkimusympäristöjen kehittämiseen ja TKI-toimintaan liittyen.

Suomen maakunnan liittojen puolesta

Pohjois-Savon liitto

Satu Vehreävesa

va. maakuntajohtaja, Suomen maakuntajohtajien puheenjohtaja

Huttunen Tuulikki

